УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 84. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 7-го ТРАВНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 7, 1969 No. 84. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 6 травня 1969

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ МЕЛВИН Р. ЛЕРД на пресовій конференції заявив, що треба дивитися на оборонний бюджет на фінансовий рік 1970, що зачнеться 1-го липня 1969 р., „реалістично", це значить так, щоб вищі секретарі всіх трьох родів оборонних сил не мусіли занадто зменшувати ті суми, яких домагаються на оборону військовики. Лерд вияснив, що військовики запропонували були видати на оборону понад 100 більйонів дол., але що величезну суму пізніше вдалося зменшити на більше як 20 відсотків, це значить до 80 більйонів дол. Голова Об'єднаних Шефів Штабу генерал Вілер заявив, що треба „наші зобов'язання достосувати до наших засобів".

ПЕРУ ОРГАНІЗУЄ ПРОТИАМЕРИКАНСЬКУ коаліцію між державами Латинської Америки. Перу має непорозуміння з ЗСА, бо воно сконфіскувало Міжнародну Нафтову Компанію, що є власністю американців, не даючи жадного відшкодовання її власникам. Представники перуанського уряду називають ЗСА „економічним агресором". Цей закид на адресу ЗСА поширюють приватні особи в усіх інших латинських американських державах, але урядові кола знають, що ЗСА таки допомогли Латинській Америці значно скріпити економіку в окремих державах. Куба підтримує цю ворожу протиамериканську пропаганду. Деяка прихильність до неї є в Чіле і в Болівії.

РЕСПУБЛІКАНСЬКІ ГУБЕРНАТОРИ НА КОНФЕРЕНЦІЇ в Лексінгтоні, Кентаки, в своїх промовах та в окремій резолюції домагаються, щоб президент Ніксон конферував із губернаторами стейтів, поки вирішить справи, що відносяться до стейтів. Губернатори головним чином домагаються, щоб Президент не вирішував без порозуміння з ними таких справ, як законопроєкт про добродійність та про те, скільки допомоги з федеральних податків мали б діставати стейти. Цю справу реферував губернатор Пенсильвенії Реймонд П. Шейфер, член Дорадчої Комісії в справах урядових зв'язків. В резолюціях порушується справу поборювання вбогости, добродійности та кризи міст. У всіх цих справах губернатори хочуть мати голос.

ПРОВІДНИКИ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЦЕРКОВ обережно критикують негритянського провідника Джеймса Формана, який в неділю увійшов до Ріверсайд церкви, перервавши Богослужбу під час ся. Причаста, та відчитав заяву про те, що Церкви мають платити репарації - відшкодування за ті кривди, які негритянське населення потерпіло під час невільництва. „Справа репарацій — це дуже серйозна проблема, перед якою стоїть біла Америка", сказав о. Айон Л. Реджер, — голова місійної праці при Крайовій Раді Церков.

ОПИТУВАННЯ ВИЯВЛЯЮТЬ, ЩО НІКСОН втішається більшою популярністю, як його демократичний противник сенатор Едвард М. Кеннеді. При опитуванні, переведенім Агенцією д-ра Геллупа, Ніксон дістав 52 відсотки голосів опитуваних, сенатор Кеннеді 33 відсотки, а 5 відсотків опитуваних були нерішені. Цікаво, що колишній губернатор Алабами Джордж С. Воллес, який кандидував на президента восени минулого року, дістав 10 відсотків голосів. Він дістав найбільше голосів в південних стейтах. Ці консервативні голоси зможуть відограти важливу ролю в президентських виборах 1972-го року, коли ні один із кандидатів не зможе здобути більшости електорів, і тоді президента вибирала б Палата Репрезентантів.

У СВІТІ

ФРАНЦУЗЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА ПАРТІЯ ОБРАЛА на свого кандидата у президентських виборах 1 червня ц. р. Гастона Дефера, довголітнього посадника міста Марсей. Дефер дістав на партійному конгресі 2.023 голоси проти 227. Конгрес Соціялістичної партії вирішив теж більшістю голосів негайно признанити свого кандидата, незалежно від висліду переговорів з іншими лівими партіями щодо можливого виборчого бльоку. Колишній кандидат французької лівиці, що колись здобув найбільше голосів після де Голля, Франс Міттеран, заявив, що він не кандидує.

ОПОЗИЦІЯ У ГРЕЦІЇ РІШИЛА об'єднати демократичні партії, опозиційні супроти теперішнього пів-військового уряду, які проте стоять на протикомуністичному становищі, під проводом колишнього прем'єра Константина Караманліса, який живе на еміграції у Парижі. Заклик до такого об'єднання проголосив внук колишнього популярного прем'єра, багатий промисловець Нікітас Венізельос. Він запропонував створити нову організацію під назвою „Національний Фронт", що охопив би суперницькі демократичні партії: їхня безперервна боротьба за владу поруч із комуністичними інтригами довела була власне до перевороту 21 квітня 1967 року. Все ж, теперішній уряд надто сильний, щоб його могла знести об'єднана партійна опозиція.

У СЛОВАЧЧИНІ ПРИЗНАЧЕНО Стефана Садовського на першого секретаря компартії Словаччини на місце д-ра Густава Гусака, який став першим секретарем компартії Чехо - Словаччини на місце Александра Дубчека. Петер Цольотка став словацьким прем'єром на місце Садовського, а на місце Цольотки, який був головою федерального чесько - словацького парляменту, прийшов Александер Дубчек. Таким чином завершено персональні зміни, які по суті послабили прихильників демократизації чесько-словацького режиму, бо відсунено від влади не тільки Александра Дубчека, якому залишено лише репрезентаційну функцію, але й викинуто з партійного проводу Й. Смрковського.

В ЕСТЕЛЛІ В ЕСПАНІЇ ВІДБУЛАСЯ 10.000-на маніфестація так званих карлістів, себто еспанських монархістів, прихильників князя Карльоса Гуґо з династії Бурбон - Парма, претендента до еспанського престолу. Самого Карльоса і його батька 79-літнього князя Ксав'єра прогнано в грудні минулого року з Еспанії за занадто яскраву опозиційну супроти режиму Франсіска Франка діяльність. Однак більші шанси стати еспанським королем має Хуан Карльос, внук останнього еспанського монарха Альфонса XIII.

НА ПАРИЗЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ ПРО В'ЄТНАМ ВЕРНУВСЯ північно - в'єтнамський „політком", Ле Дук То, який їздив до Ганою та, в поворотній дорозі, до Пейпінгу і Москви, на наради з тамошніми прем'єрами й іншими комуністичними „босами". Припускають, що після його повороту з'ясується, чи комуністи рішили приступити врешті до ділових розмов про замирення, чи далі будуть зволікати, рахуючи на „перевтому" американців.

Республіканські сенатори домагаються резиґнації судді Ейба Фортаса

Вашингтон. — Республіканські сенатори домагаються, щоб суддя Найвищого Суду Ейб Фортас зрезиґнував після того, як виявилося, що він взяв був $20.000 від Фундації родини Волфсона, які мали бути платнею за різні поради, але пізніше звернув цю суму, коли виявилося, що Луїс Волфсон був заарештований за незаконні маніпуляції вартісними паперами. Нова афера судді Фортаса представляється так: Журнал „Лайф" повідомив, що Фортас в 1966 р. дістав був від Фундації родини Луїса Волфсона $20.000, але він ще того самого року звернув цій родині свою особистим чеком, коли довідався, що Л. Волфсон був ув'язнений за незаконну маніпуляцію дорогоцінними паперами. $20.000 суддя Фортас тримав у себе 11 місяців. Треба пригадати, що суддя Фортас був особистим приятелем президента Джансона, який був наймянував його на головного суддю цього Суду. Коли ж Сенат не хотів затвердити цієї номінації, то Фортас зрікся її, і головним суддею досі є Ерл Воррен, який має в червні ц. р. зрезиґнувати, і Ніксон наймену когось на це становище. В Сенаті сенатори Джек Міллер, Стром Тирмонд, Роберт Ґріффін, Джан Вілліямс домагалися, щоб суддя Фортас залишив свій пост у Найвищому Суді ЗСА, бо його побут там кидає тінь на цю інституцію.

Число безробітних в квітні збільшилося на 0.1 відсотка

Вашингтон. — Статистичне Бюро при Департаменті Праці повідомляє, що в квітні цього року число безробітних збільшилося на 0.1 відсотка і становило 3.5 відсотка всіх робітних сил, які в квітні нараховували 79.6 мільйона, на 355,000 більше в порівнянні з березнем ц.р. Число безробітних найбільше збільшилося між негритянським населенням, бо аж на один відсоток і це збільшення становило 6.9 відсотка. Число безробітних між білим населенням було в квітні без зміни і становило 3.1 відсотка. В економічних колах побоюються, що намагання Уряду сповільнити темп збільшення економіки спричинять також збільшення числа безробітних, що видко вже в квітні ц.р., коли число безробітних звичайно меншає, а цього року збільшилося. Урядові економісти признають, що поборювання інфляції може збільшити число безробітних, але Уряд старається про це, щоб це збільшення було незначне і щоб воно не було початком економічної знижки. Число затруднених в квітні становило 77 мільйонів.

Федеральні працівники проти протиракетної оборони „Сейфґард"

Вашингтон. — Федеральні Працівники за Демократичне Суспільство мають звернутися до Конгресу з просьбою не схвалити урядового пляну протиракетної оборони т. зв. „Сейфґард", бо ця програма не має тієї вартости, про яку говорить Уряд. Цих федеральних працівників підтримує колишній шеф дослідів в Агенції для армійської контролі та роззброєння — професор Леонард Родберґ. Проф. Родберґ працював в науковому і технологічному бюрі в 1961-1966 роках. Він твердить, що далекосяжні ворожі ракети не дадуть того, чого від них сподіваються, тому шкода грошей на їх продукцію. Родберґ каже, що уряд говорить про ворожу перевагу в ділянці далекосяжних ракет, коли хоче, щоб Конгрес схвалив його плян про продукцію ракет т. зв. „Сейфґард".

Американська преса широко відгукнулась на смерть сл. п. проф. Романа Смаль-Стоцького

Вашингтон, Д. К. — З різних міст ЗСА надходять газети із згадками про смерть сл. п. проф. д-ра Р. Смаль-Стоцького, який помер на 77-му році життя у Вашингтоні. Крім щоденників „Ню Йорк Таймс", великий некролог із світлиною Покійного опублікував столичний тижневик „Вашингтон Пост" з 29 квітня, зазначивши, що Покійний був близько знайомий з такими світового формату діячами, як Масарик, Черчіль чи Клемансо. „Вашингтон Пост" згадав, докладно переповідаючи біографію проф. Р. Смаль-Стоцького, що він відіграв чільну ролю у встановленні пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. Часопис „Мілвокі Джорнал" з 29 квітня помістив некролог із фотознімкою проф. Р. Смаль-Стоцького, згадуючи, що Покійний був чільною постаттю в Маркетському університеті в 1947-65 роках. Газета навела вислів проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, як науковця-історика про те, що сила народу завжди врешті-решт перемагала кожну імперію і те ж саме буде з совєтсько-російською імперією, СССР. Також інші газети в різних стейтах ЗСА згадували про смерть видатного українського діяча-патріота і науковця сл. п. проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького.

У Вашингтоні відкрито Осередок Українських Зв'язків

Вашингтон (М.С.). — У зв'язку із побудовою пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні та із постійним збільшенням місцевої громади, а також із дальшими можливостями затруднення і поселення для кваліфікованих працівників зросло зацікавлення серед українського громадянства, зокрема ж серед багаточисельних туристів, столицею ЗСА. Ідучи назустріч виросли потребам нашої громади, Товариство Прихильників Української Народної Республіки у Вашингтоні за порозумінням із чинниками Державного Центру УНР влаштувало Осередок Українських Зв'язків, який знаходиться в приміщенні Української Православної Церкви Святого Андрія Первозванного: Ukrainian Communication Center, 4842 — 16th Street, N.W., Washington, D.C. 20011. Члени Товариства Прихильників — Осередку Українських Зв'язків чергуватимуть у цій домівці у вільні від праці час щоп'ятниці (від 7.00 г. вечора), щосуботи і щонеділі (від 12 год. дня) та усно й письмово будуть уділювати потрібні інформації для зацікавлених.

ЗСА й СССР буцім-то узгіднили становище в справі Близького Сходу

Єрусалим. — Ізраїльські газети принесли вістку, наче ЗСА й СССР дійшли вже до згоди в найбільш засадничих справах щодо замирення на Близькому Сході. Совєти буцім-то прихилилися до американського погляду, тотожного з становищем Ізраїлю, що не треба вимагати від Ізраїлю, щоб він відкликав свої війська з усіх окупованих ним арабських земель, як передумову для мирових переговорів, а включити справу звороту арабських земель Ізраїлем в загальне порозуміння, попереднє основним переговорам. Зате ізраїльські кола лякаються, що ЗСА приймуть совєтський погляд, що нема потреби наполягати на безпосередні ізраїльсько-арабські переговори за одним столом, до чого араби психологічно незрілі, а можна обмежитись до осягнення обопільної згоди через посередництво Об'єднаних Націй і „чотирьох великих". У зв'язку з цими вістками про наради амбасадорів „чотирьох великих" у Ню Йорку про ізраїльсько - арабський конфлікт, ізраїльський прем'єр Голда Меїр виголосила в парляменті, „кнессеті", велику промову, в якій ще раз підтвердила становище Ізраїлю, що мир може настати тільки на базі підписаного мирового договору між Ізраїлем і його арабськими сусідами та що той договір мусять загарантувати, що довірені держави не будуть толерувати протиізраїльські арабські терористичні організації. Тим часом у Каїрі відбулася конференція президентів Єгипту і Сирії та йорданського короля Гуссейна.

Упадок Де Голля посилив змагання до об'єднання Европи

Лондон. — В понеділок 5 травня ц. р. нарадужувались міністри закордонних справ 18-ох членських держав Ради Европи, зібрані з нагоди 20-тиріччя заснування тієї політичної організації, яка постала під кутом змагань до політичного об'єднання Европи. Однаково британський прем'єр Гарольд Вілсон, як західньо-німецький міністер закордонних справ Віллі Брандт підкреслювали потребу европейської єдности, щоб можна легше розв'язувати не тільки свої економічні проблеми, але й протиставитись об'єднаним фронтом совєтській загрозі. Один із співзасновників Европейської Економічної Спільноти, д-р Вальтер Гальштайн, поручав здійснити европейську єдність у постаті европейської унії, яка охопила б не тільки 6 держав Европейської Економічної Спільноти, але й інші держави, які туди приступили б. Британський прем'єр Вілсон заповів відновлення заходів Британії, щоб її прийняли до Европейської Економічної Спільноти: французький президент Ш. де Голль двічі заклав „вето" проти членства Британії. У тій конференції взяли участь представники Австрії, Бельгії, Британії, Кіпру, Данії, Франції, Греції, Ісляндії, Ірляндії, Італії, Голляндії, Люксембургу, Мальти, Норвегії, Швеції, Швайцарії, Туреччини й Західньої Німеччини. Британська королева Єлисавета II прибула на ту конференцію і відчитала привіт.

Жорж Помпіду має всі шанси стати президентом Франції

Париж. — Після того, як французька Соціялістична партія призначила на свого кандидата у президентських виборах, що відбудуться 1 червня ц. р., посадника міста Марсей Гастона Дефера, французькі комуністи призначили на свого кандидата 72-літнього Жака Дюкльо. Таким чином лівиця матиме двох кандидатів, що розіб'є голоси й допоможе колишньому прем'єрові за володіння де Голля, Жоржові Помпіду, стати президентом. Він має ще й тому найбільші шанси виграти, що нема жодного поважного й популярного кандидата з французької політичної „середини". Таким чином кандидатом міг би бути президент Сенату Ален Поґер, але він вагається, не бачучи великих шансів на виграш. Правда, є ще тиждень часу до зголошування кандидатур: деякі соціялістичні діячі вживають ще заходів, щоб соціялісти й комуністи виставили спільного кандидата, але нема на це великих виглядів. Поважний паризький щоденник „Ле Монд" вважає, що вигра Жоржа Помпіду не підлягає сумніву і можна тільки дискутувати, чи він виграє в другому, чи зразу у першому голосуванні. Вигра Помпіду запевнила б тяглість де-голлівської політики з легким відхилом в сторону наближення до европейських держав та Америки.

В Ню Йорку відзначили 30-ліття Карпатської України

Ню Йорк. — В неділю 4 травня ц. р. о год. 3-ій по пол. у великій залі Українського Народного Дому в Ню Йорку відбулася святочна Академія на відзначення 50-их роковин Хустського Конгресу і 30-ї Річниці Проголошення Самостійности Карпатської України. Академію влаштували Карпатський Союз в ЗСА і Пластова Станиця в Ню Йорку. Внесенням національного і пластових куріннних прапорів почалася програма, після того пл. юначка Марта Кандюк відіграла на фортепіяні американський гимн і відспівано український. Привітальне слово виголосив д-р В. Комаринський, голова Карпатського Союзу. Пластун юнак Адріян Сливоцький відчитав Закон Сойму Карпатської України, яким проголошено її самостійність. Головну промову виголосив д-р Вікентій Шандор, кол. представник Уряду Карпатської України в Празі. Від Пластової Станиці промовляв станичний пл. сен. Павло Дорожинський — він згадав тих пластунів, які активно боролися і віддали своє життя за волю Карпатської України. Їх пам'яті — пластова молодь присвятила свою програму. В дальшому 18 курінь юначок ім. Олени Пчілки виконав збірну деклямацію; пл. юнак 3-го куреня ім. Івана Мазепи Славко Шуль гарно продеклямував вірш про красу Карпат, а 2-ий курінь юначок ім. Лесі Українки майстерно виконав добрий монтаж віршів про геройчну боротьбу Карпатської України. Відспіванням кількох пластових і народних пісень у виконанні юначок 30-го куреня ім. Софії Галечко і гимном закарпатських пластунів закінчено академію.

ДЖЕРЗІ СИТІ ПИШАЄТЬСЯ ГОЛОВНИМ ОСІДКОМ УНС, СПІВПРАЦЮЄ В ПЛЯНУВАННІ БУДОВИ НОВИХ ПРИМІЩЕНЬ

Одна з багатьох зустрічей в справі будови нових приміщень УНС і „Свободи" в Джерзі Сіті. На фото (зліва): посадник міста Томас Велан, президент Першого Джерзі Національного Банку Томас Стентон, гол. предсідник УНС Иосип Лисогір і гол. касир УНС Петро Пуцило

Джерзі Сіті. — Джерзі Сіті, його управління та його передові установи, пишаються тим, що це надгудсонське місто є головним осідком найстаршої і найбільшої української установи в Новому Світі, Українського Народного Союзу. Це своє прихильне відношення до УНСоюзу виявляло місто вже багато разів при різних нагодах, і виявляє зокрема тепер під час конкретизації давнього пляну будови нових приміщень для Головної Канцелярії УНС та „Свободи". Справа цієї будови триває вже кільканадцять років, бо ані УНСоюз не поспішав, а місто опрацьовувало пляни повної перебудови цілих кварталів. Щойно перед кількома роками остаточно вирішено перебудову („Рідевелопмент") цих кварталів, що дотикають до Гудсону та в яких находиться теперішня Головна Канцелярія УНС. У плян перебудови включилися зосереджені в цих кварталах банкові установи, між ними і великий Перший Джерзі Національний Банк, який був власником великої площі, біля зупинки підземної залізниці „Екзчендж Плейс" над Гудсоном і минулого року почав, а цього року закінчив будову 5-поверхового дому для власних приміщень. Другу частину цієї площі величиною 24.000 квадратних стіп цей банк запропонував УНСоюзові на будову його приміщень. Пропозицію одобрив Головний Уряд УНСоюзу на своїх річних нарадах в травні минулого року і Екзекутивний Комітет УНС тепер її поступово здійснює. Вже досягнено порозуміння з банком щодо площі, узалежнюючи остаточне підписання контракту ще від деяких гарантій міста. Теперішній посадник міста, як і міське управління ставляться дуже прихильно до плянів УНСоюзу та намагаються, в межах законів про перебудову тих кварталів, піти якнайдальше на зустріч плянам УНСоюзу. Екзекутива УНС уже є в контакті з двома українськими архітектами, інж. Юліяном Ястремським та інж. Аполлінарієм Осадцою щодо плянів нової будови. Передбачається будову будинку до 15 поверхів. Будинок матиме модерні приміщення для Головної Канцелярії УНС та в-ва „Свобода", а цілий ряд банкових і фінансових установ з Джерзі Сіті та з Вол Стріт в Ню Йорку зголосили вже свої побажання на довгорічне винаймлення вільних приміщень в домі УНС. Передбачається можливість, що всі урядові формальності відносно площі і будови нових приміщень УНС при вулицях Монтґомері і Ґрин над Гудсоном будуть полагоджені впродовж найближчих тижнів та що вкороткій після того будуть приготовані пляни для нової будови, здвигнення та устаткування якої потрібно б не більше двох років.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

СВЯТО ГЕРОЇВ ТА 25-ЛІТТЯ БОЮ ПІД БРОДАМИ В ГАРТФОРДІ, КОНН.

Свято готують Організації Визвольного Фронту та Станиця Б-ва Кол. вояків І див. УНА при співучасті молодечих організацій під патронатом Відділу УККА на неділю 25 травня ц. р. о г. 6-ій веч. в залі УНДому в Гартфорді. Святочну промову виголосить д-р Михайло Кушнір. В мистецькій програмі приймуть участь Гартфордський Мішаний Хор, Струнна Оркестра СУМА, молодечі організації Пласт і СУМА. Святочний Комітет запрошує шановне громадянство Гартфорду і околиці до численної участи.

Д-Р ІЗИДОР ГЛИНКА ДОПОВІДАВ У ЧИКАГО

Чікаго. — Минулої п'ятниці, 2-го травня 1969 р., тут у приміщенях „Левів" при Вест Чикаго евеню відбулася інтересна доповідь на тему: „Універсалізм і самозбереження" (про призначення українського поселення в Канаді і діяспорі), яку виголосив президент Української Канадійської Фундації ім. Тараса Шевченка, д-р Ізидор Глинка з Вінніпеґу. Доповідь влаштував Український Публіцистично-Науковий Інститут при співучасті Українських Професійних Товариств Інженерів, Ветеринарних Лікарів, Бібліотекарів. Д-р Ізидор Глинка, уроджений західньої Канади, є членом дирекції Американської Асоціяції хеміків зернових культур і має в цій ділянці поважні наукові успіхи. Крім своєї наукової праці, він активно працює в українській громаді в Канаді. На доповідь було прибуло коло 80 осіб.

НАРАДИ СТУДЕНТСТВА ЧИКАГО

З намiренням створити однe сильне центральне тіло для скріплення й координації студентської діяльности міста Чикаго, СУСТА скликає ширші наради українського студентства в найближчу п'ятницю, 9-го травня 1969 р. На наради запрошене все студентство Чикаго. Початок о год. 7:30 веч. в Loyola University, 820 N. Rush, Marquette Center, Regis Room.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Розгубленість громадської думки

Найбільше американське бюро публічних опитів — Луїса Гарріса — проголосило вислідн свого опитування в справі закордонних зобов'язань Америки і наслідків, які з тих зобов'язань випливають. „Тайм" з 2 травня ц. р., провівши аналізу цього звідомлення Гарріса, прийшов до висновку, що американці розгублюються, коли треба відповісти на конкретні питання: чи ЗСА повинні брати відповідальність за долю і волю чужих країн, котрих саме і до якого ступня, — чи ЗСА повинні ризикувати атомовою війною в обороні заприязненої держави, — як треба повестися у випадку комуністичної агресії проти Західнього Берліну, Югославії чи Південної Азії і т. п.

Поминаючи те, що в кожній з цих проблем американці поділені і що в усіх тих справах великий відсоток опитуваних не мають ясного погляду, у становищі американського громадянства багато внутрішньої суперечности. Наприклад, відомо, що захоплення північнокорейськими комуністами американського корабля „Пуебло" і пізніше знищення американського літака разом з його 31-членною залогою викликало в Америці величезне обурення. Але з опитів Гарріса виявляється, що поважна більшість громадян вважає, що такі комуністичні провокації не варті того, щоб розпочинати війну. З другого боку — всупереч усім заколотам, що їх учиняють американські пацифісти і всупереч становищу таких популярних діячів, як пок. сенатор Роберт Кеннеді та його ідейні послідовники, більшість громадянства виправдує участь Америки у В'єтнамській війні. І, не зважаючи на проізраїльське та протиарабське становище більшости американської преси, а подекуди й закордонної, тільки дуже мала більшість американців, опитуваних бюром Гарріса, — 44% проти 39% висловилась за збройну інтервенцію Америки по стороні Ізраїлю у випадку арабської агресії. І хоч президент Джан Кеннеді заявив був у Західньому Берліні „Іх бін айн Берлінер", а президент Ніксон потвердив цього року під час своїх відвідин до Західнього Берліну, що ЗСА гарантують тому місту недоторкальність, тільки 23% американців готові ризикувати атомовою війною в обороні Берліну.

Розсіяність американської громадської думки у справах закордонної політики доказує ще раз, що державний провід не може в своїх рішеннях керуватися поглядами сірих громадян. Надавичайна трудність становища кожного американського президента власне у тому, що Америка — демократична країна, справи закордонної політики вирішує президент, але вони залежать від затвердження Конґресом, зокрема Сенатом, а всі члени Конґресу мусять зважати на опінію своїх виборців.

Республіканський президент Ричард Ніксон опинився в особливо трудній і скомплікованій ситуації, бо він має діло не тільки із Конґресом, в якому більшість становлять демократи, але й з двома крилами власної Республіканської партії в тому Конґресі, де, наприклад, республіканські сенатори Джекоб Джевітс, Чарлз Персі, Джордж Ейкен, Ю. Скатт і дехто інший — проти рішення Президента завести систему протиракетної оборони і за одностороннє відкликання американських збройних сил з В'єтнаму, себто солідаризуються в цих справах з ліберальними демократами. Коли ж державна рація і власне переконання диктують Президентові інші рішення, аніж суґерують ті сенатори, то це мусить доводити до дисонансів між Білим Домом і Капітолем, які шкодять державі.

Відома справа, що дуже легко й вигідно йти по лінії популярних гасел, які, проте, можуть бути погубними для держави. Сенат здискредитував був президента Вудро Вільсона, відмовившись у 1919 році ратифікувати Версальський договір та приступити до Ліґи Націй, і це в основному переконало Гітлера, що ЗСА не заінтересовані в европейських справах і до війни не приступлять. Тому й розпочав він другу світову війну. Другий трагічний приклад: після закінчення світової війни найпопулярнішим гаслом стало „хлопці, додому!" Гаррі Труман провів згідно з тією загальною вимогою тотальну демобілізацію, і незабаром після того мусів круто повернути в напрямку „доктрини Трумана" для Греції й Туреччини, зброєння в ЗСА і творення НАТО.

Нині серед американців існує загальна нехіть супроти того, щоб Америка анґажувалась в будь-які міжнародні конфлікти, які можуть втягнути її у війну. Але водночас велика більшість американського громадянства проти поширення комуністичної влади у світі. Як вийти з цих суперечностей — велика штука, велика трудність. Не дивниця, що — читаємо — Линдон Джансон за чотири місяці, відколи виїхав з Білого Дому — помолодшав.

ФРАНЦІЯ БЕЗ ДЕ ҐОЛЛЯ

Мюнхен. День 27 квітня 1969 р. буде записаний у Франції як історична дата. Всенародне голосування відкинуло зміни в конституції: більшість вирішила, що ті зміни непотрібні. Де голль ще 10 квітня заявив, що покине президентський уряд, якщо народне голосування не погодиться з його проєктом змін у конституції. Це рішення президент прийняв всупереч порадам своїх міністрів. Адже реформи, які хотів завести де Голль, можна було здійснити через парлямент: у парляменті партія де Голля має більшість. Але де Голлеві схотілося „спробувати щастя", рискнути, а він від природи чоловік рисковитий. Здебільшого йому в рисковних справах щастило. Однак, 27 квітня фортуна його зрадила, і 78-літній президент зрікся влади.

Більше як десять років де Ґолль стояв на чолі французької „5-ої республіки". В 1940 році почалася його політична кар'єра в Лондоні. 20 червня 1940 року він іменем Визвольного Комітету Франції, звертаючись через лондонське радіо до французів, закликав їх до боротьби проти окупанта. В той час у Франції, у м. Віші був уряд маршала Петена, що підписав капітуляцію французької армії. Уряд Петена позаочно засудив де Голля на смерть як „дезертира". З тим урядом мали в той час нормальні дипломатичні зв'язки інші держави, в тому числі й уряд американський.

Більшість населення Франції тоді „коляборувала" з німцями. Особливо старалися зміцнити союз між Москвою і Берліном французькі комуністи: провідник французької компартії Моріс Торез не пішов до війська на мобілізацію, бо Москва була в той час у союзі з Берліном; він утік в Росію, щоб не обороняти „буржуазної Франції".

Де Голль, з невеликим гуртом французів, що дісталися до Великобританії, домагався від лондонського та інших урядів, щоб його Визвольний комітет визнали за уряд Франції. Він дуже тяжко переживав, що його і „вільних французів" трактовано в столицях Великобританії і Америки як еміґрантів, що не мають ґрунту у Франції.

Прем'єр Черчилл мав плян — створити „унію" Великобританії з Францією, при чому Франція мала б стати частиною Британської імперії. Рузвелт ішов ще далі. Сподіваючись поразки Гітлера, американський президент уважав, що перед створенням законного уряду Франції слід завести на французькій території „військове правління". Де Голля, всупереч його домаганням, „три великих" (Рузвелт, Сталін, Черчилл) не допускали на свої довірочні конференції, на яких вони рішали також долю Франції. В своїх споминах він згадує ці факти з великим огірченням.

В 1944 році Франція вітала де Голля як національного героя. Ставши на чолі нового уряду, він вирішив змінити конституцію „Четвертої Республіки". Це була здорова ідея, бо Франція „нездужала" на многопартійність і на часту зміну урядів. В англосаксонських країнах уподобав де Голль стабільність урядів. Але в парляменті не знайшов він піддержки і в січні 1946 р. відійшов від влади. Однак, не змарнував даремно 12 років, живучи на селі: писав спомини і гуртував своїх однодумців „голлістів".

„Четверта республіка" вела неуспішні колоніяльні війни в Індо-Китаї, від 1956 р. в Альжирі. Невдачі в тих війнах командири армії приписували нерішучим урядам. Французькі генерали в Альжирі, спираючись на відділи спадунів, затівали державний переворот, щоб завести у Франції військову диктатуру. При цьому вони покладали надію на де Голля, який проголосив, що затримає Альжир для Франції, якщо прийде до влади, і врятує країну від громадянської війни.

Все захиталося у Франції на початку 1958 року, авторитет уряду упав дуже низько, і більшість партій звернулася до де Голля, щоб вивів Францію з біди. Він погодився, але поставив умову: зміну конституції. Нову конституцію ухвалено, і в грудні 1958 р. де Голля вибрано на президента. Конституція дала президентові широкі права, як хотів де Голль, у політиці внутрішній і закордонній.

З перших кроків де Голль розчарував командирів армії і політичні партії, що покладали на нього надії. Він заявив, що сучасна доба вимагає деколонізації, і тому вирішив відмовитися від Альжиру і погодився на незалежність інших африканських колоній.

Ліквідація французької колоніяльної імперій збудили в армії велику ненависть до де Голля. Таємна терористична організація (ОАС) вирішила убити „зрадника", але замахи не мали успіху. Генералів, що плянували державний переворот і скинути де Голля, засуджено на смерть (пізніше їх помилувано).

Супроти партій, що помогли де Голлеві прийти до влади в 1958 році, він не був справедливий, трактуючи їх як перешкоду своїм плянам. Єдина партія „голлістів" мала його ласку, бо виконувала всі його накази. Так було в Польщі за влади Пілсудського і „полковників": „Бльок безпартійний для співпраці з урядом".

Особливі протести викликали несправедливість і самоволя де Голля в керуванні інформаційною службою — радіом і телевізією: під час виборів урядова партія обмежувала час для опозиції і використовувала ці масові засоби комунікації для своєї пропаґанди.

Уряд де Голля складався із членів його партії та „партії незалежних республіканців", що разом творили більшість у парляменті. Цей уряд, на чолі з Жоржем Помпіду, привів до ладу фінанси Франції, так що на деякий час франк став „твердою валютою". Однак, де Голль захопився будуванням власної атомової збройної сили, і на це витрачено величезні суми грошей без особливих результатів. Соціяльна опіка у Франції була занедбана, оплата праці робітників на нижчому, як у Західній Німеччині або Англії рівні.

У закордонній політиці де Голль, поряд з позитивними заходами, як, наприклад, нав'язання приязни з Німеччиною ставив собі завдання, які можна назвати перестарілими й нереальними. З одного боку, він говорив часто про потребу визволити Західню Европу від „опіки" ЗСАмерики, і для того виселив центральні установи НАТО із Франції, але одночасно виступив проти тіснішого об'єднання країн Західньої Европи на полі господарському й політичному. Зокрема він поставився вороже до вступу Англії до Европейського Спільного Ринку. Таким чином, Західня Европа не може стати об'єднаною силою, щоб рівнятися з „супердержавами" — ЗСА та СССР. Де Голль мріяв стати вождем „Европи батьківщин", але на це сили 50-мільйонової Франції не вистачало.

Де Голль хотів протоптати стежку до комуністичних держав в надії, що Москва вже не має інтересу ширити свої впливи на інші країни. Окупація Чехо-Словаччини 21 серпня 1968 р. показала всьому світові, що Москва шанує тільки силу. Західня Европа в теперішньому стані могла б бути поглинута „визвольними арміями" зі Сходу, коли б не було американської атомової відсічі.

Хиткість режиму, створеного де Голлем, показали події у Франції в квітні-травні 1968 року. Мільйони робітників страйкували, адміністрацію охопила паніка, сам де Голль вилетів до Німеччини, де стоять французькі дивізії. Урятував положення прем'єр Помпіду своєю холоднокровністю і радою. На його пропозицію де Голль розв'язав парлямент і призначив нові вибори. Налякані розрухами й бешкетами анархістів громадяни голосували за партію де Голля. Голлісти здобули абсолютну більшість в парляменті.

Де Ґолль, спираючись на цю більшість, міг би й далі правити у Франції. Але він рішив передати реформу конституції на загальне голосування, мовляв, хоче безпосередньо говорити з народом: „Голос народу — голос Божий"...

У своїх заявах перед голосуванням де Голль лякав громадян анархією, господарською руїною, знеціненням валюти і т. д. Але тепер „генерал страх" не допоміг президентові. Навіть провідник незалежних республіканців, союзник де Голля, Жіскар д'Естень радив своїм партійцям голосувати проти де Голля.

Невдача напевно принесла де Голлеві розчарування. Чи не скаже він, що Франція недостойна мати такого президента? Мабуть, він забув, що народна прихильність „на бистрих конях їздить"...

П. А.

ЗАКЛИК СФУЖО
У 100-ЛІТНІ РОКОВИНИ

У липні 1969 р. сповниться 1000 років від хвилини, коли Рівноапостольна Свята Ольга, володарка Княжої Держави, відійшла у вічність. Вона покинула цей світ, але по ній зосталась оповита леґендами — світла пам'ять і тривка основа Княжої Держави, яку розбудували пізніше її син і внук.

Оглядаючись на цю велику постать нашої історії, що променює до нас через віки, звертаємось до всього українського громадянства, а зокрема до українського жіноцтва з закликом — урочисто відзначити в 1969 р. знамениі роковини. Залежно від умовин це можна влаштувати в кожній країні нашого поселення.

Ця річниця пророчисто свідчить про історичну давність нас, як державного народу; пригадує про духові первні культури народу, володарка якого відчула потребу принести світло Христової віри і правди в Русь-Україну. Ця річниця пригадує заразом про велику духову мужність і рішучість великої княгині, яка зуміла всупереч усім течіям зберегти престіл для малолітнього сина. Княгиня Ольга знайшла в собі силу протиставитись усім суперечностям і своїм достойним прикладом вказала своєму народові шлях до світла, правди і добра. Історія прославила її мудрість, а наша Свята Церква визнала її Рівноапостольною і Святою.

Тож нехай цей рік буде для всіх нас, зокрема для жіноцтва, роком застанови над тими прадавніми й тривкими вартостями, що стали невід'ємною частиною української духовости, що дали і дають нам, далеким нащадкам — снагу перетривати всі лихоліття. Бож саме тепер, у це 100-ліття, розпочалась нова хвиля переслідувань нашої віри і Церкви в Україні. Арештування священиків і монахинь, ліквідація Фролівського монастиря біля Києва — це видимі ознаки того походу. Тож, вшановуючи Рівноапостольну святу Ольгу, цим засвідчимо тисячолітню давність нашої віри, що переходить тепер у Рідному Краю чергову жахливу пробу.

Управа Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО)

КВІСЛІНҐИ НЕ ПЕРЕВЕЛИСЯ

Совєтська преса різними мовами опублікувала промову члена Президії ЦК комуністичної партії Чехії Л. Штровґала, яку він виголосив у Празі з нагоди річниці смерти Леніна.

Штровґал заявив, що чехи і словаки мусять прихильно ставитись до Москви, бо „ми — комуністи і у нас спільні клясові інтереси". Доповідач заплутався у питанні „клясових інтересів", виявляючи тим заплутаність усього так званого ленінізму - комунізму. Він сказав:

„Хоч після лютого 1948 року минуло більш як два десятиліття і в соціяльній структурі нашого суспільства стались якісні зміни, у нашій політиці треба й далі виходити з клясової суті нашої революції і з клясової суті сучасного і майбутнього розвитку. Клясовою точкою зору треба керуватися не тільки в міжнародних, але й у внутрішніх справах. Нас не повинен вводити в оману той факт, що у нас вже немає антагоністичних кляс".

З цієї доповіді виходить, що хоч, мовляв, кляси зліквідовано, до подій треба підходити з міркою „кляс", себто того, що вже зліквідоване, чого не існує.

Штровґала намагався заперечувати, що ленінізм — це суто російська версія „марксистського вчення": „Наша партія завжди розуміла ленінізм як інтернаціональне, загальнозастосовне вчення", — сказав доповідач, щоб далі ствердити неправдивість своєї заяви: „Більшість причин і наслідків стану, який ми тепер переживаємо, треба віднести на наш рахунок, на рахунок керівництва", себто комуністичної партії.

В іншому місці доповіді Штровґала визнав, що „комуністи і робітничі партії в країнах соціялізму діють у різних умовах, вони можуть і тепер мають різні погляди на розв'язання деяких проблем". Закидаючи Заходові втручання у справи Чехо-Словаччини, доповідач сказав: „Різні сили використали деякі проблеми, що існують між нами і СССР, для того, щоб піддати під сумнів саму суть нашої орієнтації", і закликав чехів та словаків орієнтуватись на Москву — на свого окупанта.

Ніксон просить Конґрес діяти проти порнографічної літератури

Вашинґтон. — Президент Ніксон звернувся до Конґресу з окремою програмою, просячи схвалити три нові законопроєкти, які внеможливили б висилати поштою непристойну (порнографічну літературу) адресатам проти їхньої волі. Впродовж останніх 9-х місяців Поштовий Департамент дістав 140.000 листів із протестами проти того, що адресатам проти їхньої волі надсилають непристойну літературу. Матері й батьки тисячами пишуть в цій справі до Білого Дому — пише Президент у своєму зверненні. Перша Поправка до Конституції охороняє тих, що висилають непристойну літературу, але суди дають засоби оборони суспільству, тому Президент просить схвалити три законопроєкти, щоб можна було поборювати порнографічну літературу та її рекляму. Один закон забороняв би висилати непристойну літературу до осіб, що ще не мають 18 років. Інші закони забороняли б популяризувати непристойну літературу за допомогою реклям, висиланих поштою, або іншими засобами.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗСА

Останнім часом на сторінках нашої преси появляються статті, які порушують проблеми УКЦеркви в ЗСА. Пишуть їх автори доречні, недоречні, але бракує дуже статтей практичного змісту, що насвітлювали б сучасне тяжке положення, життя та працю УКЦеркви. Всім авторам, які пишуть статті про проблеми УКЦеркви в Америці, треба брати до уваги факт, що членами її є на 70% старі еміґранти чи їхні діти аж до 4-го покоління. Цей факт — основа всіх дискусій про наш обряд, мову, календар, виховання священиків. Різнородність УКЦеркви вимагає наших церковних провідників стосувати такий спосіб душпастирювання, який є добрий і успішний для даної парафії. Не можна стосувати одної загальної системи для всіх парафій УКЦеркви, якщо бажаємо задержати при ній наше третє чи четверте покоління.

Для осягнення успішної душпастирської системи для різного роду парафій бракує співпраці всього Божого Народу, яким є Церква, бракує єпархіяльних церковних рад, зложених із священиків та мирян, що під проводом Владики в кожній єпархії спільно визначали б заходи, яких треба було б вживати, щоб рятувати ще те, що можна рятувати, щоб зберегти УКЦеркву, як Церкву нашого народу, рідного обряду та рідної мови. Завдання не легке, але при добрій волі та щирій співпраці всіх членів Божого Народу можна ще було б багато доброго осягнути.

Постанови Другого Ватиканського Собору, практично застосовувані в життя УКЦеркви в ЗСА — це наказ хвилі для всіх, кому УКЦерква дорога, як наша найцінніша духова сила, що залишилася на руїнах другої світової війни.

о. Роман Ганас
Маганой Сіти, Па.

ПРО „ПЕТЛЮРІВСЬКУ АРМІЮ"

Читаючи наші газети, я кілька разів знайшов в недавніх числах дивну назву для означення Армії УНР: „Петлюрівська Армія". Таким способом Армію УНРеспубліки прирівняно до „війська батька Махна" чи подібних отаманів, що робили бешкети, уникаючи дисципліни в реґулярній армії.

Коли Армію УНР, що мала на чолі штабу ген. Миколу Юнакова, колишнього професора Військової Академії в Петербурзі, вороги називали петлюрівською, щоб представити нашу визвольну боротьбу як „затію" одної особи, то це можна зрозуміти. Але українці, що шанують свій нарід, не повинні наслідувати своїх ворогів-гнобителів. Український національний рух — не ватага, що йде за ватажком - отаманом, і не секта („мальованці", „федосєєвці", „аввакумовці") — це рух народу, що прокинувся до історичного буття і хоче, щоб його називали його власним іменем, а не прізвищами хоч би й найбільш заслужених осіб.

Що сказали б чехи або поляки, коли б їх армію названо „масариківцями" чи „пілсудчиками"?

П. Феденко
Мюнхен

Степан Шах.

ДЕРЖАВНА ГІМНАЗІЯ З УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ В ПЕРЕМИШЛІ

(Історичний нарис — у 80-ліття)

(1)

Державна гімназія з українською мовою навчання в Перемишлі була за Австрії другою з черги українською гімназією в Галичині. Першою була, як відомо, від 1867/68 шкільного року „Ц. К. Академічна гімназія у Львові".

Постала перемиська українська гімназія завдяки невтомним старанням найвидатніших — від 1849 р. — церковно-політичних і національних провідників Перемиської Землі, на чолі яких стануди перемиські гр.-кат. єпископи: Григорій барон Яхимович (1848-1858) і два його наслідники — лемки з роду — Тома Полянський (1859-1869) та єп. помічник Йосиф Сембратович 1867-70), пізніший митрополит львівський (1870-1882).

Але щойно завдяки наполегливим петиціям Т-ва „Просвіта", політичний пропаганді Руської Ради та внескам народовецького посла галицького сойму — професора Академічної гімназії — Юліяна Романчука в 1884 р., при впливовій підтримці віце-маршалка галицького сойму — перемиського єпископа Івана гербу Сатурн Ступницького (1872-1890), ухвалив галицький сойм, по довгих дебатах, рішенням з 14 січня 1887 р. відкрити в Перемишлі при існуючій уже „цісарсько-королівській гімназії" — з польською мовою навчання „równorzędny oddział ruski" — „рівнорядний відділ з язиком руским викладовим" — у спільному шкільному будинку і зі спільним учительським збором. Цю ухвалу затвердив цісар Франц Йосиф I постановою з 29 липня 1887 р. До ведення цього „рівнорядного руского відділу" іменувало віденське Міністерство освіти декретом з 10 липня 1888 р. — як провізоричного управителя — проф. Григорія Цеглинського, визначного філолога Академічної гімназії і знаного вже в краю громадянина, письменника та просвітянина.

Польська державна гімназія в Перемишлі числила в 1887/88 р. 714 учнів, з чого римо-католиків було 403, греко-католиків 203, мойсеєвого віровизнання 108 учнів (Stanisław Goliński: „Historya Gimnazyum Przemyskiego", Перемишль 1894, ст. 112). До I кляси „рівнорядного відділу руского" в 1888-89 р. вписалося 52 учні, до кінця року видержало 48, до II кляси перейшло 39. Вчили в цій „równorzędnej klasie ruskiej" такі учителі з польської „матірної" ц. к. гімназії: Григ. Цеглинський — латинська і німецька мови, Іван Ружицький — українська мова, І. Ленчинський — польська, д-р Микола Антонович — історія й географія, Семен Труш — математика і природа, о. Андрій Децко, парох із Пралковець, — релігія („Sprawozdanie c. k. Gimnazyum w Przemyślu" za rok szk. 1888-89). В цьому „Справозданні" наведена цікава статистика цих учнів I кляси українського відділу: 11 літ мало 10 учнів, 12 літ — 8 учнів, 13 літ — 10 учнів, 14 літ — 6, 15 літ — 2, 16 літ — 9, 17 — 2, 19 — 1. Були, отже, в цій I клясі одинадцятилітні хлопці і „парубки під добрим вусом"! (Із цих 52 учнів I кляси дійшло до VIII кляси всього 7! Див. о. Мих. Дуркот: „З юних днів, днів весни". „Мої шкільні спомини з-перед 40 літ", друковані у „Звідомленні" Виділу „Кружка Родичів" при Державній гімназії в Перемишлі за шкільний рік 1935/36, стор. 101-110).

З кожним новим роком прибувало „рівнорядним відділам руским" по 1 клясі і з початком 1895/96 року осягнули ці відділи повних 8 кляс. Тоді „Єго Цісарске і Королівске Апостольске Величество зволило Найвищою постановою з дня 12 мая 1895 р. призволити вселаскавійше на відокремленє дотеперішних кляс рівнорядних з язиком викладовим руским при ц. к. гімназії в Перемишли і на утворенє з них з початком 1895/96 шкільного року самостійної гімназії з руским язиком викладовим". Надано їй урядову назву: „Ц. К. II Гімназия в Перемишли"*).

А в серпні 1895 р. іменувало Міністерство освіти у Відні управителя Гр. Цеглинського самостійним директором цієї нової гімназії. Виділено також самостійний учительський збір, що складався з 15 членів, з чого було: 9 сталих професорів і 6 провізоричних. Програма навчання була спільна, як в усіх галицьких державних клясичних гімназіях, а підручники — як в Академічній гімназії у Львові, яка назвала перемиську гімназію своєю „посестрою".

*) „Справозданє Дирекції ц. к. Гімназії в Перемишли" за шкільний рік 1895/96, стор. 6. — С. Ш.

3-го вересня 1895 р. перенесено обидві гімназії — польську й нову українську — із старого посуїтського монастирського будинку, де стара гімназія ще від 16-17-го року приміщалася, до новозбудованого, двоповерхового, просторого шкільного будинку при вул. Добромильській ч. 14 (пізніше вул. Словацького), в якій обидві гімназії „під спільним дахом" примістились. А крім „даху" спільними для обох гімназій були: спільна входова брама з вулиці на спільний город перед шкільним будинком, який був рівномірно розділений для обох закладів — з входами по двох крилах, спільне було подвір'я за будинком, спільна руханкова заля зі спільним гімнастичним інвентарем і спільна каплиця для Богослужень та недільних екзорт для учнів. А що в 1888/89 р. піддано польську гімназію під патронат св. Алойзія Льойолі, то український „самостійний відділ" вибрав собі за свого небесного Патрона — св. Кирила, ученого єпископа Олександрійського, свято котрого відзначає Східня Церква 22 червня. Образ св. Кирила Олександрійського намалював на шкільному прапорі тодішній учитель рисунків — мистець Ол. Скруток, той, що намалював опісля образ Покрови Божої Матері для Дівочого Інституту в Перемишлі. (С. Шах: „Пам'яті перемиського єпископа Йосафата Коциловського", спомин, вид. „Християнського Голосу", Мюнхен 1956, стор. 9).

З початком шкільного року 1895/96 вписалося до самостійної вже української гімназії 329 учнів, всі греко-католицького обряду, а з кінцем цього року залишилось 294 учні. З кінцем шкільного року відбувалася в цій гімназії перша матура під проводом крайового інспектора — „шкільного совітника" Івана Левицького. Письмовий іспит тривав від 11 до 16 травня 1896, а усний — від 5 до 10 червня. До іспиту приступило 23 абітурієнти, а склало іспит 16 матуристів.

Про цей перший іспит зрілости в перемиській гімназії була така нотатка в „Справоздані Дирекції Гімназії" за 1895/96 р., на стор. 44: „Іспит закінчився дня 10 червня торжественним Богослуженням і роздачею свідоцтв, перед котрою попрощав виходячу у світ молодіж дир. Гр. Цеглинський і краєвий інспектор Левіцкий. Іменем абітурієнтів відповів на прощання своїх провідників Роман Сембратович, висказуючи подяку за усердні труди для їх образування — Вп. Інспекторові, Директорові і цілому „Учит. Зборові". (Справоздане Дирекції Гімназії" — за шк. р. 1895/96, стор. 44).

(Далі буде)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВШ. Анна Кулевич, Лос Анджелес: Ми з великою цікавістю прочитали ту частину Вашого листа, що відноситься до Вашої недолі в Польщі, і це радо опублікували б. Але важко нам задовольнити Ваше побажання і пропаґувати „нову ідеологію", яка в своїх публікаціях віддає найбільше місця й уваги необґрунтованому і неперебірливому паплюженню інакомислячих.

ВШ. В. С., Чикаґо: Вас і всіх інших, що надсилають нам для друку циклостилеві чи інші копії матеріялів, прохаємо доконче інформувати нас, чи ці матеріяли були вислані також до редакції інших газет. Без цієї інформації ми не можемо вирішувати справи публікації таких циклостилевих матеріялів.

Третя тисяча на літературну нагороду СФУЖО

Під час бенкету з нагоди ювілею 20-ліття СФУЖО, що відбувся 22 березня у Філядельфії, присутні з одушевленням прийняли заяву Марусі Бек, радної міста Дітройту, що вона жертвує ще одну тисячу долярів на Літературну Нагороду і цим продовжує конкурси на 5 дальших років.

Цю Літературну Нагороду уфундувала Маруся Бек в 1959 році, під час другого з'їзду СФУЖО. В 1964 році вона продовжила її на 5 років, жертвуючи другу тисячу. Ця третя жертва забезпечує Л. Н. існування ще на 5 років.

Провід цих літературних конкурсів прийняв Комітет Літературної Нагороди, що складається з трьох осіб: пані Лідії Бурачинської, ред. журналу „Наше Життя" у Філядельфії, пані Стефанії Бубнюк — ред. „Жіночого Світу" у Вінніпезі та літературознавця — д-р Наталії Пазуняк. Жюрі, яке назначує Комітет, — яке складається з літературознавців в ЗСА а другий раз в Канаді, признає 2 стодолярові нагороди за найкращі твори.

Ціль Л. Н., як заявляє фундаторка: плекати та збагачувати українську мову, заохочувати зацікавлених жінок до літературних спроб, дати фаховим робітницям пера нагоду знайомити ширші круги зі своєю творчістю, вкладати в народню скарбницю перлини, які створила вільна та національна душа в діяспорі.

Посвята та праця членів Комітету Літературної Нагороди, моральна піддержка великого гуртка літературознавців принесли неабиякі успіхи. Остаточним вислідом муравлиної праці усіх, що приймали участь в конкурсах в будь якій формі, буде літературна пам'ятка — збірник нагороджених творів за останніх 10 років, який появиться на прикінці цього року.

А. П.

Нова виставка Зеновія Онишкевича

Зеновій Онишкевич, один із видатніших наших американсько - українських малярів середньої генерації, вже з американською фаховою високою освітою, виступав в Ню Йорку почавши від 1959 року вже чотирикратно з індивідуальними виставками в галерії Літературно-Мистецького Клюбу. Можливо, що виставки в 1966 і 1967 році були надто близько одна від одної й тому охоплювали той сам період творчости мистця, з чого постали у деяких відвідувачів сумніви, чи мистець не заскоруз у тій самій тематиці й техніці та чи, послідовно, він може ще дати „щось нове". Його нова виставка, відкриття якої відбудеться в неділю 11 травня ц. р., дає на цей турботливий запит позитивну відповідь.

Правда, Зеновій Онишкевич залишається все ще вірним своїй улюбленій темі: засніженим горам, гірським і низовим пустарям, мокллякам, морським плесам. Але це вже не одинокі теми і не тільки в сіро - синяво - білому кольориті, що робить враження „блідого". Мистець виступає вперше також із квітами — майстерними мініятюрами: конвалії, нарцизи, делікатні, овіяні чаром своєї природної краси. Хоч Онишкевич акварелист і тепер також переважає акварелля, проте ці квіти — олії. Вперше бачимо в того мистця композицію — перевернений човен з кількома дітьми позаду, — неначе пригадка, що автор, першорядний портретист, отже людина знайома з будовою людини, може творити й фігуральні композиції. Є й тепер великий потрет — Синя Куровицька в оксамитній сукенці з ледви помітною усмішкою на устах, що своєа споглядає на світ. Є образи з буйною зеленню, є мальовані проти світла, отже темні, є похмурі краєвиди, зображені делікатною манерою акварелі, є теж морські краєвиди з околиці Ню Йорку.

Загалом буде коло 40 експонатів, здебільша невеликих розміром. Кілька великих акварель узяті з мандрівної виставки американських акварелистів. Всі експонати характеризують притаманні тому мистцеві естетизм, культура, спокій, вирівняність, реалістичний підхід, який відкидає експерименти із спотворюванням природи й людей, але й відхиляється від фотографії.

Напередодні відкриття тієї виставки, в суботу 10-го травня, Зеновій Онишкевич задемонструє малювання акварелею у Клюбі українських абсольвентів високих шкіл в Українському Народному Домі при 140 Проспект Евеню в Ірвінгтоні, Н. Дж. Початок о год. 8-ій веч.

І.к-н.

„Українське Православне Слово" про „Собор" О. Гончара

Бавнд Брук, Н. Дж. — Офіційний орган Української Православної Церкви у ЗСА, журнам-місячник „Українське Православне Слово", в числі з квітня 1969 р. помістив інформаційну статтю „Ще про пожежі у Видубецькому монастирі". У статті проведено важливу аналогію: „Спроба О. Гончара регабілітувати в народних очах партійного керівника, який в романі „Собор" ніби рятує козацьку церкву в Зачіплянці від загибелі — тріснула по всіх швах. Гончарева ідея коекзистенції української національної культури з панівним апаратом чужинців — нереальна. І ця трагічна подія — пожежа Юріївського собору у Видубецькому манастирі — наче сталась на злість усяким гнучким хребтам, які думають, що „щирою" інтерпретацією ленінських ідей, лизанням порогів у Москві можна врятувати українську культуру, якісь хоч познаки української самобутности".

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АМЕРИКИ — ВІДДІЛ у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, Па.
в глибокому смутку повідомляє,
що дня 25-го квітня 1969 року помер в Честер, Па.,
після довгої і важкої недуги, на 77 році життя

СВ. П.

Інж. КОРНЕЛЬ КІЗЮК

довголітній член Т-ва Українських Інженерів Америки, Відділ у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН відбувся 28-го квітня 1969 р. з похоронного заведення до української католицької церкви св. Духа в Честері, Па., а звідтілля на цвинтар Факс Чейс, Філядельфія, Па.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Горем прибитій Родині Покійного висловлюємо глибоке співчуття.

УПРАВА ВІДДІЛУ

Замість квітів на свіжу могилу Покійного, складаємо даток $30.00 на Фонд Катедри Українознавства в Гарварді.

Наспіла з Краю сумна вістка,
що 9-го березня 1969 року померла

ОКСАНА з КОНКОЛЬНЯКІВ ФЕДАНКО

управителька школи в Заріччу б. Солотвини, пов. Надвірна.

Осиротила мужа Олександра та доньку Ірину з її Родиною та Рідню в Краю і на чужині.

Похоронена на цвинтарі в Солотвині.

За рідних в Краю і на чужині —

СТЕФАНІЯ ЄВЧУК, шваґерка

Замість квітів на свіжу могилу Президента Головної Ради НТШ і Голови Американського НТШ,
проф. д-ра РОМАНА СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО
складають 50.00 долярів
на цілі НТШ в ЗСА
Ню Йорк, Н. Й. Проф. д-р Роман і Лідія ЄСИНЧУКИ

Замість квітів на могилу
бл. п. ОЛЕНИ ДИДИНСЬКОЇ
складаємо 15.00 долярів
на Церкву св. Софії в Римі.
Іванна і Марко ЛЕПКІ

СЕМІНАР УКРАЇНОЗНАВСТВА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Досконале вивчення українознавчих предметів вимагає тієї самої уваги й систематичности, що вивчення всіх інших предметів, які вибирають студенти у високих школах. Про це переконалися вже самі наші студенти — ті, які покінчили школи українознавства і бажають далі поширювати і поглиблювати своє знання українознавчих предметів. Щоб допомогти нашій студентській молоді відновити і поширити знання українознавства, Товариство Опіки над Молоддю „Рідна Школа" й Українська Студенська Громада у Філядельфії запланували Семінар Українознавства, перша сесія якою відбудеться в травні цього року. Товариство „Рідна Школа" у Філядельфії веде повну школу українознавства в цьому місті. Наука у школі „Рідної Школи" триває дванадцять років і закінчується матуральним іспитом перед Комісією, яку її очолює делегат Шкільної Ради.

Цього року до матурального іспиту в школі українознавства у Філядельфії приступлять двадцять абітурієнтів. Саме для цих наших абітурієнтів і українських студентів, які студіюють у високих школах у Філядельфії, запланований Семінар Українознавства. Семінар відбудеться в читальні Міської Публічної Бібліотеки — Филії Логан. Перший виклад виголосить відомий науковець, який причинився в головній мірі для відкриття Катедри Українознавства в Гарвардському Університеті — проф. Омелян Пріцак. Виклад проф. О. Пріцака відбудеться в понеділок 12 травня на тему „Місце української науки в світі". Початок викладу о год. 7-ій ввечері. Наступний на тему „Друга світова війна в світлі історії", виголосить проф. Лев Шанковський в п'ятницю, 16 травня, в тій же самій залі міської бібліотеки, початок о год. 7-ій ввечері. Третім доповідачем буде проф. д-р Іван Коропецький, який в понеділок 19 травня виголосить лекцію на тему: „Особливості сучасного розвитку промисловости в Україні". В п'ятницю, 23 травня д-р Богдан Цимбалістий доповідатиме на тему „Українська молодь між двома культурами". Останньою в першій сесії семінара буде доповідь мгр. Остапа Тарнавського на тему: „Українська література між двома війнами" в понеділок 26 травня.

Всі лекції, як подано, відбуваються в читальні Міської Публічної Бібліотеки, що віддала для цієї цілі приміщення в будинку дільничевої филії в дільниці Логан, де в головній масі живе українське населення. Кожна лекція запланована на дві академічні години — перша година призначена на доповідь, а друга на обговорення її зі слухачами-студентами. Друга сесія семінара українознавства запланована на осінь в жовтні цього року. В другій сесії лекції виголосять проф. Юрій Шерех, проф. Всеволод Голубничий, проф. Іван Лисяк-Рудницький і проф. Мирослав Лабунька. До участи в семінарі українознавства запрошені наші студенти, а також ті громадяни, які бажають поширити своє знання з ділянки українознавства.

Н. Н.

НІМЕЦЬКА СТУДЕНТКА ПИШЕ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДЕМОНСТРАЦІЮ

Лондон. — Студентка-німка Урсуля М. з Лондонського університету надрукувала в січні, в газеті „Штімме дер Фрайгайт" листа, в якому виявляє здивування, чому німецька преса промовчала антикомуністичну двотисячну демонстрацію з транспарентами: „Свобода Україні", „Свобода Балтійським країнам", „Свобода Білорусі", „Знищуймо російський імперіялізм" та ін. Мюнхенський „Шлях Перемоги" з 9-го лютого інформував, що в листі студентки сказано: „Преса напевно писала б, коли б ішлося про маніфестацію 200 гіпісів, або бітників, очевидно, коли б вони демонстрували за Го Чі-міном"...

СПОРТ

Редагує В. Сохан

ДРУГА ПЕРЕМОГА „ЛЕВІВ"

„Леви" — „Вісла" 1:0
Резерви: „Леви" — „Фортуна" 5:3

Чикаґо, 20-го квітня — В п'ятих змаганнях весняного сезону футболісти „Левів" зустрілися з польською дружиною „Вісла", у складі якої грають два українці, які прибули два роки тому з Польщі до Чикаґа. Як можна було сподіватися, „Леви" здобули в цій грі другу перемогу сезону, хоч із дуже скромним вислідом 1:0 зі стрілу помічника Миколи Іваника на 56-ій хвилині (з подачі Андрія Козія). Завдяки цій перемозі „Леви" піднеслися із 7-го на 4-те місце табелі Першої Дивізії, зложеної в цьому сезоні із 12 дружин. В п'ятьох досі відбутих грах здобули „Леви" 2 перемоги, 1 нерішену і 2 поразки, які у висліді дали „Левам" 5:5 точок та відношення воріт 6:7.

Ахілевою п'ятою дружини „Левів" є її лінія нападу, яка надто багато „комбінує" та „дріблює", але замало здобуває воріт, часто всупереч перевазі в полі. Так було теж на змаганнях з поляками, коли наш напад не використав декількох дуже добрих стрілових нагод. В другій половині грали поляки з вітром і стріляли багато по воротах „Левів". Лише завдяки добрій обороні та молодецькому воротареві Вадимові Мишалову (йомувсього 16 років!) могли „Леви" перемогти молодого і швидкого суперника, яким була „Вісла".

Щоб добитися повороту, тобто авансу „Левів" до Вищої Дивізії ще вкінці цього сезону, (коли припадає теж 20-річчя існування УАСТ „Леви"), дружина в цілості мусить взятися до солідних тренінґів та навчитись більше віддавати стрілів по воротах. Головним є для „Левів" надробити дефіцит двох програних зустрічей, бо два найгрізніші суперники „Левів" на перше місце — це хорватський клюб Ютс і „Спарта", які не програли ще ані одних змагань в цьому сезоні.

„Леви" мають тепер добру дружину, підсилену чотирьома високої кляси змагунами з Перу. Це оборонці Медина і Компані, та напасниками Руїз і Кампос, з якими дуже добре заграє бразилієць Альмейда. До їх рівня підтягаються українські футболісти брати Мишалови, Дижурко, Іваник, Еліяшевський, Козій, Суховерський, Шлапак, молодий ще Мінтянський і ще ветеран Стахровський. Біда лише в тому, що українці Чикаґа та околиць не приходять на змагання „Левів" і не піддержують цієї дружини ані матеріяльно, ані морально. Порожна каса „Левів" — це вина нашого власного громадянства. Якщо б так до складу „Левів" вернулися Банах, Крат і Нога, які грають в німецькій дружині „Ганза", тоді „Леви" були б найсильнішою дружиною Середнього Заходу ЗСА. Отже слово за українцями та українками великого Чикаґа з околицями. На зустрічі „Левів" із „Віслою" було всього коло сотні глядачів, хоч була гарна погода.

Склад „Левів": Вадим Мишалів, Медина, Дижурко, Іваник, Компані, Стахровський, Алмейда, Руїз, Козій, Кампос, Євген Мишалів, Суховерський і Мінтянський.

У передзмагу резерва „Левів" здобула другу з черги перемогу над „Фортуною" з рахунком 5:3. Ворота для „Левів" стрілили: Стефан Мінтянський 2, Алмейда, Гординський і Мирон Дахнівський, 42-річний ветеран українського спорту в ЗСА, якого син вже грає в дружині „Левенят".

Петро Ґоловатий

ПОСВЯТИЛИ НОВУ ШКОЛУ В ІВАЇПОРАН

Прудентопіль, Бразилія. — У березні в місті Іваїпоран відбулось посвячення нової школи — Колеґії св. Ольги, Інституту Катехиток Серця Ісусового. Катехитки працювали впродовж кількох років над здійсненням цього задуму. Акт посвячення довершив о. Вол. Бурко, ЧСВВ. Школа з каплицею збудована на невисокому мальовничому горбі. Покищо в школі - колеґії навчаються чотири кляси народної школи, разом до 150 дітей. Крім звичайних предметів, діти вивчають там молитви рідною мовою, українські пісні й ін.

НОВИЙ ЖУРНАЛ „ПІД ПРАПОРОМ ЛЕНІНІЗМУ"

Совєтська преса в кінці квітня поінформувала, що з липня 1969 р. в Києві розпочне виходити новий журнал — українською і російською мовами — під наг. „Під прапором ленінізму". Виходитиме двічі на місяць і має сприяти комуністичним агітаторам у їхній „роботі" серед населення. Новий пропагандивний журнал буде виходити „на базі республіканського „Блокнота агітатора", який не користувась і найменшою популярністю навіть серед партійців і, як виходить з повідомлень, припинив своє існування.

Посмертні згадки

КАТЕРИНА ДОРОФЕЙ, довголітня членка С-ва Пресв. Богородиці — 36 Відд. УНС в Рочестері, Н. Й., померла 4-го квітня 1969 р. по довгій недузі. Покійна народ. в січні 1891 р. в селі Настащин, пов. Рогатин, Зах. Україна. Залишила в смутку мужа, 2 синів: Миколу і Віллямса, невістки, 2 зам. дочки: Анну і Марію, 7 внуків і ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 7-го квітня 1969 р. з пох. заведення до Укр. Кат. Церкви св. Йосафата, а по Сл. Божій Тлінні Останки перевезено на Holy Sepulchre Cemetery при участи родини, приятелів і знайомих та членів С-ва.

Вічна Їй Пам'ять!
Софія Гунька, секр.

ЮРІЙ ГРОД, член Б-ва св. Михаїла — 235 Відд. УНС в Россфорд, Огайо, помер 25 квітня 1969 р., проживши 74 роки. Покійний народився в с. Теплиці, пов. Ярослав, Україна. До УНС вступив 1937 р. Залишив у смутку: сина Юрія і 3 зам. дочки: Ґеновефу, Анну і Ірену та 12 внуків. Похорон відбувся 28 квітня 1969 р. з похоронного заведення до укр. кат. церкви св. Михаїла в Россфорді, Огайо, а відтак на цвинтар Calvary в Толедо, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!
А. Бобер, секр.

ТЕОДОР ДУТЧАК, член 80 Відділу УНСоюзу в Calumet City, Ill., помер 1 квітня 1969 р. Покійний народився в селі Переволока, пов. Бучач, Україна 1894 року. Залишив з смутку дружину Марію, 4 доньки і 8 внуків.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар Відділу

ЄФРЕМ НЕЧЕСНИЙ, довголітній член Т-ва Укр. Січ — 170 Відд. УНС в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер 26 квітня 1969 р. на 77 р. життя. Покійний приїхав до ЗСА 1909 року з с. Дарахів, пов. Теребовля, Україна. Вступив в члени УНС 1916 р., де був активним членом Управи Відділу довгі роки. Залишив в смутку дружину Катерину, сина Івана, зам. дочку Євгенію і 5 внуків. Похорон відбувся 29-го квітня 1969 р. з пох. заведення Ковальчика до укр. кат. церкви св. ап. Петра і Павла, а відтак на цвинтар Graceland Memorial Park в Kenilworth, N.J., при участи родини, односельчан, приятелів і союзовців.

Вічна Йому Пам'ять!
Д. Дидик, секр.

Вийшла книжка „Вибране з творів" Олеся Бабія

Чикаґо. — У літографії й друкарні Вол. Бернацького в Чикаґо вийшла тепер, без зазначення року публікації, книжка набраних на „верітайпері" віршованих творів відомого західньоукраїнського поета старшого покоління Олеся Бабія під наг. „Вибране з творів". Книжка має 112 сторінок, починається довшою поемою „Остання офіра цісареві", надруковано в ній разом 24 твори, майже всі без позначення дат, коли були написані, ані місця їх написання. Між віршами є присвячені І. Франкові, Ользі Басараб, Олені Телізі, Листопадовому Зриву, Крутам та ін. Є також кільканадцять лірично-любовних віршів. Під „Піснею про Олену Телігу" зазначено, що її написав автор у в'язниці в 1932 р., а закінчив у 1936 р., у Львові-Дрогобичі. У поемі „Остання офіра цісареві" розповідається в балядно-драматичній формі про національне прозріння українця з Лемківщини, якого чужа австрійська влада розстріляла за австрійську імперію, що розвалювалась. Поет Олесь Бабій є членом Об'єднання Українських Письменників „Слово", по війні прибув до ЗСА і живе в Чикаґо, тепер на пенсії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 11-го ТРАВНЯ 1969 р.

ДІТРОЙТ, Міш. Місячні збори Б-ва св. Івана Хрестителя — 292 Відд. о год. 1:30 по пол. в приміщенні УНДому. Проситься чл. прибути. В. Терлецький, гол., П. Федик, фін. секр.

НЕДІЛЯ, 18-го ТРАВНЯ 1969 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Йосафата — 217 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі, 292 Гудсон Аве. Проситься чл. прибути і вирівняти залеглі вкладки. — К. Шевчук, предс., Т. Кубарич, фін. секретар, Ст. Мартинюк, касир, В. Колданський, рек. секр.

ТАРЗАН, Ч. 6176. У ріці золото й діяманти!

Викинені річковим струмом грудки золота й діяманти!

Нанесене золото! Десь там в горішньому бігу ця ріка віднайшла багатий поклад золота...

І матірний поклад діямантів, Тарзане!

Подивіться, що я знайшов! Чи це має яку вартість?

Надзвичайно! Великий діямант, Іто! Будь-де висихає ця ріка — вона залишає щось більше, як нанесене тут дерево! Скарб!

Як ця ріка вічлива до нас! Після того, як ледве не затопила нас!